

Modern Yaşam ve Psikoloji (Reşat ÖNDER)

Modern yaşam denince yaşadığımız çağ akla gelir. Çağımız, modern teknolojisiyle her alana girmiş dünyayı bir evden dahi küçük hale getirmiştir. Aile büyüğü de olsa odalarının bir mahremiyeti varken, ulusların mahremiyeti genel manada ortadan kalkmıştır. Gelişen iletişim araçları insanların duygu ve heyecanlarını her an kamçılar hale gelmiştir. Bir telkin boyutuna varan iletişim araçlarından aktarılan mesajlar, öfke, kaygı, hüzn, sevinç vb. heyecanlarımızın motivi haline gelmiştir. Kültürel, sosyal, iktisadi ve siyasi kaos, çıkarlara dayanan farklı kaynaklı telkinlerle evimize aktarmaktadır. Bu ortam içinde bulunan, öfkelenen insanlar evden taşmaktadır. Ve de okulda, evde, sokakta, işyerinde ve diğer sosyal zeminlerde coşkusunu taşımaktadır.

Bilgisizlik ve fakirlik geri kalmış toplumların ortak özelliğidir. Kültürel, sosyal, ve siyasi olgunluğa ulaşamamış bu toplumlar modern teknolojik araçların ithali, tutkuları olmuştur. Kendilerini cehalete ve fakirliğe mahkum eden bu söz konusu toplumlar, dünyada oynanan psikolojik savaş evlerine taşımışlardır. **Maurice Megret'in: "Psikolojik savaş, devletler yada uluslararası ilişkilerde örgütlenmiş bir zorbalık türüdür. Ama, gerçek kişilerle mala, mülke yönelen geleneksel zorbalığın yerine ve onun ötesinde, zihinlere yönelmiş bir zorbalıktır."**¹ Şeklindeki tespitini göz ardı etmişlerdir.

Ailede, okulda ve çevrede iç içe olduğumuz telkin olgusunu Vahap Okay'ın tespitine göre: "Maddeten ve manen zayıf olanlara, kadınlara ve topluluklara daha çok etkileyicidir. Plansız, programsız topluluklar canlıdır. Devrim, savaş, ekonomik bunalım, cinayet, kıtlık ve felaket anlarında halkın heyecanı artar. Toplum, kendisine güvendiği propogandacıları aracılığıyla, önüne geçilmeyen bir kuvvet halinde kırar, döker. Birey bilinci işlemediği için meydana gelecek sonuç üzerinde mantık ve muhakeme yürütmez... Topluluk psikolojisi öyle bir güçtür ki, şöförsüz, frensiz bir otomobil gibi nereye çarpacağı kimleri ezeceği belli olmaz."² şeklinde yorumlanmaktadır.

Halbuki ilk bakışta birey kaynaklı sanılır. Halbuki heyecanların bireyde oluşması dış etkenlere bağlıdır. Hatta, bireylerde oluşan heyecan bir sosyal ortam içinde gerçekleşir olumlu veya olumsuz bir değer almaktadır. Bundan ötürü heyecanlar, gurup psikoloji ve sosyal ahlak ile sıkı ilişki içindedir. **Erol Güngör'ün ifadesiyle: "İnsan sadece bir fert değil "cemiyet içinde bir fert"tir."**³ Bu tespitler, önceki bölümlerde ortaya konan verilerin bir sonucudur. Demek ki **fert, kendi dünyası ve dış dünyanın ortaklaşa ürettiği sosyo-psikolojik bir varlıktır.**

Organik dengesizlikleri yaratan yalnız modern yaşam değildir. Aşırı coşkusallıklar, bunaltı ve korkudur. Bunaltı, tekrar ediyorum, bu açıdan

¹ MEGRET Maurice; Psikolojik Savaş, (ter. Samih Tiryakioğlu) Varlık Yayınları, İstanbul, 1972, s.6.

² OKAY, Vahap; Teknik Propagandanın Esasları ve Modern Propaganda, Okay Yay. İstanbul, 1957.

³ GÜNGÖR, a.g.e, s.59.

bakıldığında ilk sırayı alır. Genellikle psikosomatik hastalıkların büyük kısmına neden olur. (takınak, saplantı, ülser, mide hastalıkları vb. gibi.)⁴

Heyecanlar ve bunaltılar tüm bir modern hastalıklar dizisini oluşturur. Fakat, önemli olan, heyecanın değil de, beyin kabuğunun sahip olduğu hakimiyettir. Bir heyecanın ciddiyeti ve yankılanması daima, egemen bir efendi olan beynin yetersizliğinden ileri gelir. Modern yaşam bir beyin ve vücut dengesi için bir şey yapamaz. Öyle ki, beyni, kendisini yoran ve karıştıran tüm unsurlardan korumalıyız. Derin kökenli, bilinçsiz ve uzun süreli heyecanların büyük tehlikesini ortaya koymaya çalıştık. Heyecan ve baskılarla yüklü karmaşaları beyin düşmanlarının en önemlilerini oluştururlar.⁵

Demek ki, birey hem iç ve hem dış cepheden gelen etkenlere karşı dirençli olmalıdır. Bir sanatçının ifadesiyle: “Direnmek yaşamak”tır. Direnmek bir heyecan olgunluğudur. Gerek olumlu, hayırlı faaliyetlerin devamı için olsun, gerek olumsuz aktiviteleri frenlemek için olsun direnç ve sabır şarttır. Direnç, şuurlu bir iradenin olgun bir beden üzerinde hayata yansımasıdır. Bu bir yönüyle hayata uyum demektir. Kelebeklerin güzgar önündeki uyumu gibi değil, bireyin iradesi ile dış etkenlerin uygun ortam ve süreç içinde çarpımına eşittir. Bu olgu insanlar ile diğer canlıları birbirinden ayıran en belirgin özelliklerdendir. Örneğin, insanlar yeryüzünün her tarafına yayılıp yaşarken, diğer canlıların belli ortamlarda ve coğrafi konumlarda yaşamaları bundandır.

⁴ DACO, a.g.e., s.290.

⁵ DACO, a.e., s.291.